ROLUL TINERILOR ÎN CONSTRUCȚIA DEMOCRAȚIEI PARTICIPATIVE - ALINIERE LA TENDINȚELE DE DEZVOLTARE ASUMATE DE UNIUNEA EUROPEANĂ

Alexandra COLȚA[*]

CZU 061.213:321.7

Rezumat: *În acest articol sunt analizate oportunitățile de participare/implicare a tinerilor în toate segmentele vieții sociale, problemele cu care se confruntă tinerii din Republica Moldova, modalitățile de depășire a obstacolelor. Aceste obiective ale cercetării, deservesc scopul realizării programelor europene de tineret. Promovarea și încurajarea participării tinerilor ne va permite construcția unei societăți moderne sustenabile în Republica Moldova.*

Cuvinte-cheie: tineri, democrație participativă, viața socială, implicare, necesități, oportunități.

[*] **Alexandra COLȚA,** doctorandă, Universitatea de Stat din Moldova, aalecsandra@mail.ru

THE ROLE OF YOUNG PEOPLE IN THE CONSTRUCTION OF PARTICIPATORY DEMOCRACY - ALIGNMENT WITH THE DEVELOPMENT TRENDS ASSUMED BY THE EUROPEAN UNION

Abstract: *This article analyzes the opportunities for participation/involvement of young people in all segments of social life, the problems faced by young people in the Republic of Moldova, the ways to overcome obstacles. These research objectives serve the purpose of realizing the European youth programs. Promoting and encouraging the participation of young people will allow us to build a sustainable modern society in the Republic of Moldova.*

Keywords: young people, participatory democracy, social life, involvement, needs, opportunities.

Introducere:

Republica Moldova se găsește într-un stadiu în care progresul în integrarea europeană este strâns legat de capacitatea și voința societății civile de a implementa în practică principiile democrației participative. Ca urmare, este necesar ca factorii de decizie să conștientizeze importanța și rolul activ al societății civile în promovarea valorilor democratice și în asigurarea transpunerii acestora în realitate. Prin luarea în considerare a nevoilor și preocupărilor societății civile, factorii de decizie pot adopta politici și legi care să sprijine participarea cetățenilor în procesul decizional și să faciliteze implicarea acestora în viața publică.

De asemenea, donatorii internaționali ar trebui să acorde o atenție sporită susținerii societății civile și proiectelor sale. Prin furnizarea de resurse financiare și tehnice, aceștia pot contribui la consolidarea capacităților organizațiilor societății civile, precum și la promovarea unei culturi participative în societate. În calitate de metodă de cercetare, este utilizată: observația, descrierea, analiza și sinteza. Pe baza rezultatelor cercetării au fost elaborate recomandări, precum și propuneri de implementare pentru a îmbunătăți procesul de implicare a tinerilor în scopul construcției democrației participative. Sectorul privat, reprezentat de mediul de afaceri, poate juca, de asemenea, un rol important în sprijinirea democrației participative. Prin

adoptarea unor practici de guvernanță corporativă transparente și prin implicarea în proiecte sociale și comunitare, mediul de afaceri poate promova valorile democratice și poate contribui la dezvoltarea unei societăți mai juste și mai incluzive.

În cele din urmă, societatea în ansamblu trebuie să fie conștientă de importanța implicării active în viața publică și în procesul decizional. Cetățenii trebuie să-și cunoască și să-și exercite drepturile și responsabilitățile democratice, să participe la consultări publice, să susțină organizațiile societății civile și să-și exprime opiniile și preocupările în mod constructiv. Prin readucerea subiectului societății civile pe agenda de lucru a acestor factori importanți, Republica Moldova poate consolida democrația participativă și poate avansa în procesul de integrare europeană, construind o societate mai democratică, mai transparentă și mai prosperă. Tinerii joacă un rol important în construcția democrației participative și în alinierea la tendințele de dezvoltare asumate de Uniunea Europeană. Ei au potențialul de a aduce idei proaspete, energie și o perspectivă nouă în procesul decizional și în modelarea viitorului Europei. Tinerii pot contribui la construcția democrației participative prin exercitarea dreptului la vot pentru a-și exprima opiniile și preferințele politice. Prin intermediul votului, tinerii pot contribui la alegerea liderilor politici care susțin valorile democratice și care promovează o Europă unită și deschisă.

Prin implicarea în organizații și mișcări civice, tinerii pot deveni membri activi ai organizațiilor non-guvernamentale și mișcărilor civice care se concentrează pe dezvoltarea democrației participative și pe promovarea valorilor europene. Aceste organizații oferă tinerilor o platformă pentru a se implica în activități de advocacy, pentru a organiza proteste sau evenimente și pentru a face presiuni asupra decidenților politici în vederea adoptării unor politici în concordanță cu interesele lor. Tinerii trebuie să aibă oportunitatea de a-și exprima opiniile, de a influența politica publică și de a alege reprezentanții lor prin alegeri libere și corecte. O societate democratică facilitează dezbaterea deschisă și pluralismul de opinii, permițând astfel ca diversitatea și pluralitatea să fie reflectate în procesul decizional.

Democrația participativă poate fi dezvoltată prin utilizarea noilor tehnologii și a mediului online. Tinerii sunt, în general, foarte familiarizați cu tehnologia și cu mediul online, ceea ce le oferă o oportunitate unică de a

contribui la dezvoltarea democrației participative prin intermediul platformelor digitale. Ei pot folosi rețelele de socializare, blogurile, site-urile web și alte instrumente digitale pentru a-și exprima opiniile, a împărtăși idei și a iniția dezbateri pe teme de interes public. De asemenea, Uniunea Europeană promovează dialogul structurat cu societatea civilă, inclusiv cu tinerii, pentru a-i implica în procesul de luare a deciziilor și de modelare a politicilor. Tinerii pot participa la consultări publice, audieri și forumuri organizate de instituțiile europene pentru a-și exprima opinia și a oferi contribuții în elaborarea politicilor europene.Este important ca tinerii să fie încurajați să se implice activ în construcția democrației participative și să li se ofere resurse și platforme adecvate pentru a-și aduce contribuția. Prin promovarea și facilitarea participării tinerilor în viața democratică, Uniunea Europeană poate beneficia de ideile și energiile lor în vederea construirii unei Europe mai incluzive, democratice și sustenabile.

O democrație eficientă are drept element esențial cetățenii care au ceva de spus referitor la gestiunea proceselor sociale. Recomandarea Consiliului Europei din 2018 privind participarea cetățenilor la viața publică locală subliniază importanța angajamentului lor de o participare publică sporită. Scopul acesteia este de a încuraja toate statele membre ale Consiliului Europei să integreze consultarea și participarea în cultura lor. Participarea grupurilor societății civile la procesul decizional la toate nivelurile de guvernare este un element fundamental pentru o societate democratică funcțională și pentru promovarea securității democratice. Acesta facilitează un dialog deschis cu privire la problemele critice, sprijinind adoptarea deciziilor mai bune de către autorități și contribuind la consolidarea guvernanței. Participarea civică completează și susține democrația reprezentativă. Cetățenii care se simt implicați în dezbaterile politice generale și în luarea deciziilor cotidiene au mai multe șanse să accepte deciziile luate și, în general, să aibă încredere în aleșii lor. Prin urmare, este important ca indivizii, organizațiile neguvernamentale (ONG-uri) și societatea civilă să fie implicați în procesele de luare a deciziilor publice și să se simtă împuterniciți în această privință.

Democrația participativă face referire la mecanismele democratice prin care cetățenii participă la decizia publică. Democrația participativă implică:

- ✓ Participarea cetățenilor la decizia publică;
- ✓ Controlul cetățenilor cu privire la cheltuirea banului public;
- ✓ Consultarea publică a societății civile în ansamblul ei.

O democrație participativă autentică implică participarea cetățenilor la decizia publică, informarea cetățenilor cu privire la deciziile autorităților publice, utilizarea constantă a consultărilor publice de către autoritățile publice și transparență decizională.Pe măsură ce democrația reprezentativă clasică se concentrează în principal pe alegeri și proceduri parlamentare, democrația participativă are ca scop implicarea cetățenilor în procesele de luare a deciziilor care afectează viața lor de zi cu zi, prin intermediul instrumentelor de consultare publică. Esența democrației participative constă în tratarea cetățenilor ca actori activi în cadrul comunității, nu doar ca receptorii pasivi ai deciziilor autorităților. Abia în anii 1960, democrația participativă a început să se concretizeze prin introducerea bugetului participativ, care a fost primul instrument de consultare a cetățenilor în privința utilizării comune a fondurilor publice. În acest context, conceptul de democrație participativă este strâns legat de cetățenia activă.Într-adevăr, cetățenii implicați în procesele de luare a deciziilor devin în cele din urmă mai informați, dar mai ales mai conștienți de problemele legate de viața publică, oferindu-le capacitatea de a oferi soluții pentru a rezolva concret problemele locale.

Descentralizarea și împuternicirea cetățenilor reprezintă două elemente fundamentale ale democrației participative. Proiectele care își propun să promoveze democrația participativă pot adopta diverse forme în funcție de contextul istoric, actorii implicați și locurile în care sunt implementate. Acestea pot include seminare, activități interactive precum ateliere și instruiri, sau chiar metode de educație nonformală, cum ar fi teatrul social. Prin intermediul acestor metode, cetățenii devin resurse active, colaborând cu autoritățile locale prin intermediul unui dialog transparent și constant, care le permite să se apropie reciproc.

Angajamentul autorităților de a asigura participarea cetățenilor în dezvoltarea și implementarea politicilor publice reprezintă unul dintre cele 12 principii ale Bunei Guvernări stabilite de Consiliul Europei în 2008. Aceste principii subliniază importanța transparenței, responsabilității și participării cetățenilor în procesul decizional, în vederea asigurării unei

guvernări eficiente și legitime. Prin implementarea principiilor democrația participativă contribuie la crearea unui mediu în care cetățenii sunt activ implicați în viața politică și pot influența luarea deciziilor care îi afectează. Procesul permite o mai mare responsabilizare a autorităților față de nevoile și aspirațiile cetățenilor și contribuie la consolidarea democrației într-o manieră mai incluzivă și participativă.

Autoritățile locale și regionale sunt cele mai apropiate de cetățeni: ele sunt astfel un element esențial pentru încurajarea participării cetățenilor și a dezvoltării comunităților cetățenilor care vizează o mai mare implicare în luarea deciziilor publice și o mai mare transparență la nivel local. Pentru a consolida buna guvernare locală, reprezentanții aleși sunt responsabili pentru a permite cetățenilor să influențeze procesul decizional și să ia în considerare nevoile și preocupările cetățenilor. Încrederea cetățenilor în autoritățile locale înseamnă mai mult angajament și mai multă participare, ceea ce beneficiază de democrația participativă, un instrument crucial pentru a permite aleșilor locali să-și îndeplinească în mod eficient rolurile și responsabilitățile [3].

Procesul de transformare democratică a societății depinde în mare măsură de tineri, a căror experiență socială este încă mică. În prezent tinerii, drept parte integrantă a populației globului pământesc, constituie 1,8 miliarde, reprezentând, totodată și cea mai vastă generație de tineri din istoria omenirii. Dat fiind structura populației, este evident că dezvoltarea globală și prosperitatea viitoarelor generații sunt direct condiționate de combaterea și soluționarea problemelor actuale cu care se confruntă populația tânără. Participarea tinerilor reprezintă o strategie esențială pentru asigurarea integrării optime a tinerilor în procesul decizional. În Republica Moldova numărul populației stabile este de 3547,5 mii persoane, dintre care 1149,6 mii sunt tineri cu vârsta cuprinsă între 14-34 ani [1].

Tinerii din Republica Moldova reprezintă un sfert din populația țării. Provocările demografice negative prin care trece țara și abordarea viitorului său socioeconomic, fără îndoială ne conturează și problema situației tinerilor, dezvoltării lor și orientarea politicilor de tineret ca un vector al dezvoltării democrației participative. Republica Moldova promovează o politică de tineret ancorată în politicile Consiliului Europei, asumate în Strategia Sectorului de Tineret 2030 și accentuează rolul tinerilor și orga-

nizațiilor de tineret în construcția democrației participative, și a societății moderne. Urmând imperativul integrării europene, Republica Moldova se aliniază la tendințele de dezvoltare a lucrului de tineret asumate de Uniunea Europeană prin Agenda europeană privind lucrul de tineret, Obiectivele de tineret ale UE și Strategia de tineret a UE 2019-2027 abordează tinerii și structurile de tineret ca actori importanți în procesul de realizare a Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030" și atingere a Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă.

Ținând cont de faptul că în Republica Moldova democrația este relativ tânără și fragilă, comportamentul politic și civic al noii generații este un element important de studiat. Nivelul scăzut de participare politică și civică în rândul tinerilor reprezintă un motiv de îngrijorare, dar în același timp trezește multe semne de întrebare [1]. Tinerii aduc o perspectivă diferită asupra problemelor și soluțiilor, fiind mai deschiși la idei noi și la schimbare. Ei pot aduce în discuție abordări inovatoare și soluții creative la provocările cu care se confruntă societatea. Deciziile luate astăzi vor avea impact asupra generațiilor viitoare. Tinerii, fiind direct afectați de consecințele acestor decizii pe termen lung, ar trebui să aibă o voce activă în procesul decizional pentru a-și putea apăra interesele și pentru a modela viitorul într-un mod mai sustenabil și echitabil. Dacă tinerii sunt implicați și li se oferă posibilitatea de a-și exprima opiniile și preocupările, deciziile reflectă mai bine nevoile și dorințele întregii comunități.Implicarea tinerilor la diferite etape ale procesului decizional variază în funcție de intensitatea participării. Există mai multe niveluri de participare sortate de la cel mai puțin la cel mai participativ [2].

Rezoluția Consiliului privind un cadru reînnoit pentru cooperarea europeană în domeniul tineretului subliniază importanța participării tinerilor în diferitele aspecte ale societății, inclusiv în democrația reprezentativă și în cadrul societății civile, la toate nivelurile. Obiectivul său este de a sprijini și promova participarea tinerilor în elaborarea, implementarea și monitorizarea politicilor prin intermediul unui dialog continuu structurat între tineri și organizațiile de tineret.Democrația, pluralismul și cetățenia activă sunt valori fundamentale ale Uniunii Europene, care includ libertatea de exprimare, toleranța și includerea tuturor cetățenilor europeni. Cu toate acestea, democrația nu trebuie să fie considerată un concept implicit și trebuie sus-

ținută și promovată în mod constant.

Tinerii din Europa manifestă în general sprijin și încredere în sistemul democratic și în instituțiile sale reprezentative, dar sunt, totodată, nemulțumiți de modul în care sistemul funcționează în practică și de rezultatele obținute.Rezultatele dialogului între tineri și reprezentanții instituțiilor politice reprezintă o contribuție semnificativă la această rezoluție, având în vedere perspectivele tinerilor, ale lucrătorilor de tineret și ale altor experți din domeniul tineretului. Acestea facilitează dezvoltarea de politici eficiente ale Uniunii Europene, bazate pe elemente concrete și adaptate nevoilor și preocupărilor tinerilor. „Uniunea se întemeiază pe valorile respectării demnității umane, libertății, democrației, egalității, statului de drept, precum și pe respectarea drepturilor omului, inclusiv a drepturilor persoanelor care aparțin minorităților. Aceste valori sunt comune statelor membre într-o societate caracterizată prin pluralism, nediscriminare, toleranță, justiție, solidaritate și egalitate între femei și bărbați."

Politica europeană și politicile în general răspund nevoilor și aspirațiilor tinerilor. Prin urmare, chestiunile politice trebuie să fie transparente și trebuie comunicate tuturor cetățenilor, inclusiv tinerilor. Tinerii trebuie să înțeleagă chestiunile care sunt în joc pentru a trezi interesul și a facilita angajamentul politic. Posibilitățile de participare a tinerilor la procese decizionale semnificative ar trebui oferite de factorii de decizie din diferite domenii de politică și niveluri politice, iar impactul lor ar trebui asigurat.

Conceptul de participare politică include mai întâi de toate reprezentarea tinerilor în structurile democrației reprezentative, și anume participarea la alegeri în calitate de alegători, înscrierea la alegeri în calitate de candidați și participarea în cadrul partidelor politice. Participarea politică se poate face, de asemenea, prin calitatea de membru în organizații (de tineret) care susțin interesele tinerilor, dezbateri politice online sau față în față și alte forme de conturare a opiniilor și de exprimare culturală. Participarea politică poate fi, de asemenea, experimentată în cadrul activităților și acțiunilor educaționale în domeniul cetățeniei și al drepturilor omului pentru a aduce schimbări pozitive în societate.

Prin participarea la procesele politice, tinerii își pot îmbunătăți înțelegerea proceselor de formare a opiniilor și înțelegerea diferitor interese aflate în joc. La nivel personal, aceștia își dezvoltă competențele sociale,

responsabilitatea, încrederea în sine, inițiativa, atitudinea critică, precum și competențele de comunicare și negociere, spiritul de compromis, empatia și respectul pentru opiniile celorlalți[6].Nivelul de maturitate democratică al oricărui stat este în mare parte determinat de gradul de activism civic al populației, parte integrantă a căruia este participarea tinerilor la procesul de luare a deciziilor.

Roger A. Hart, folosind noțiunea de scară, a elaborat un excelent instrument pentru analiza nivelului de participare. Concepția lui Hart este relativăși vizează relațiile dintre tinerișsi adulți. Ea, de asemenea, se bazează pe principiile Convenției ONU cu privire la Drepturile Copilului. Pentru cei care lucrează cu tinerii metoda lui Hart reprezintă un instrument minunat pentru cercetarea, planificarea și evaluarea activităților cu tinerii.

Scara participării este desemnată să servească drept tipologie inițială pentru participarea tinerilor. Copiii și tinerii sunt membri ai societății noastre care sunt cel mai des fotografiați și cel mai rar ascultați. De obicei adulții nu apreciază competența tinerilor, dar îi folosesc în unele cazuri pentru a influența cursul evenimentelor. Există multe proiecte create și organizate de adulți în care tinerii joacă doar roluri strict rezervate, fapt ce reprezintă o experiență pozitivă atât pentru tineri, cât și pentru adulți. Problemele apar când participarea devine dubioasă sau când aceștia sunt manipulați. „Scara participării" servește drept tipologie inițială pentru înțelegerea gradului de participare a tinerilor în realizarea activităților. Astfel, Roger Hart delimitează următoarele nivele de participare:

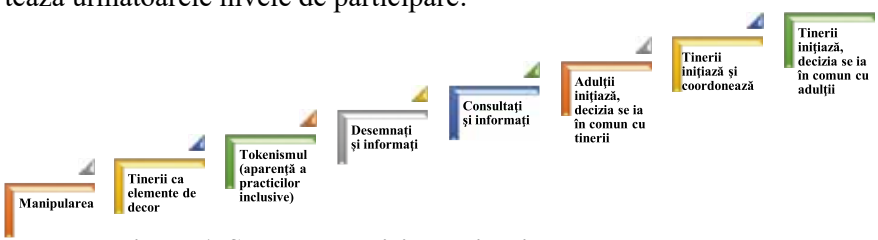

Figura 1. Scara de participare tinerilor după Roger Hart

1. Manipularea

Tinerii sunt invitați în proces/proiect fac sau spun ceea ce le sugerează adulții, fără a înțelege cu adevărat problemele, sau tinerii sunt întrebați ce gândesc și adulții folosesc o parte din idei, dar nu le spun ce influență au

asupra deciziilor finale. Alții folosesc idea de tineri în scopuri care nu sunt ale tinerilor.

2. Tinerii ca elemente de decor

Tinerii participă la un proces, dar nu înțeleg cu adevărat problemele. Sunt folosiți și puși într-o poziție vizibilă, dar doar pentru imagine.

3. Tokenismul (aparență a practicilor inclusive)

Tinerii sunt invitați să-și spună părerea referitor la o anumită problemă, dar participarea este iluzorie, opțiunile lor de a exprima aceste păreri fiind limitate și ideile pe care le pot exprima sunt restricționate.

4. Desemnați și informați

Adulții controlează procesul/ proiectul, tinerii înțeleg aspecte din proiect și știu cine a decis ca ei să fie implicați și de ce, rolul lor fiind unul clar dar minor. Adulții le respectă părerile.

5. Consultați și informați

Proiectul este dezvoltat și coordonat de adulți, dar tinerii sunt întrebați cu privire la modul de desfășurare al procesului. Ei înțeleg în întregime procesele și părerile lor sunt luate în considerare și integrate, deși decizia finală nu le aparține.

6. Adulții inițiază, decizia se ia în comun cu tinerii

Ideea inițială aparține adulților, dar tinerii sunt implicați în fiecare etapă de planificare și implementare. Părerile lor nu numai că sunt luate în considerare, ci sunt implicați și în luarea deciziilor ca parteneri egali.

7. Tinerii inițiază și coordonează

Ideea inițială aparține tinerilor și ei decid cum să se deruleze proiectul. Adulții stau la dispoziția tinerilor, dar nu preiau controlul.

8. Tinerii inițiază, decizia se ia în comun cu adulții

Tinerii vin cu ideile, întocmesc proiectul și invită adulții să li se alăture în luarea deciziilor.

Abordarea democrației participative în implicarea tinerilor poate varia în funcție de nivelul lor de implicare și de modul în care sunt tratați de către adulți și decidenți. Există diferite scenarii în care tinerii pot fi implicați, dar care reflectă diferite grade de manipulare, tokenism sau implicare reală. Enumerarea acestor scenarii ne arată că implicarea tinerilor în procesele de luare a deciziilor poate varia de la un rol minor sau simbolic, până la un parteneriat egal cu adulții.

Pentru a avea o democrație participativă autentică și eficientă, este important ca tinerii să fie consultați și implicați într-un mod firescși să li se ofere oportunități reale de a-și exprima opinia și de a influența deciziile. Este esențial ca adulții să recunoască și să respecte părerea și contribuția tinerilor, tratându-i ca parteneri egali în procesul decizional.

Astfel, pentru a atinge o implicare autentică și eficientă a tinerilor în democrația participativă, este necesar ca procesele și proiectele să fie dezvoltate într-un mod care să le permită tinerilor să inițieze, să coordoneze și să ia decizii în comun cu adulții, în funcție de nivelul de maturitate și experiență pe care îl au. Astfel, se poate asigura că tinerii devin actori activi și responsabili în societate și că contribuie la dezvoltarea unui sistem democratic mai puternic și mai incluziv.

Fiecare dintre noi poate încuraja participarea tinerilor, iar pentru ca tinerii să participe eficient:

1. Asigură condiții egale de participare tuturor, indiferent de vârstă, sex, clasă socială, nivel de experiență etc.

2. Asigură informarea tinerilor cu privire la chestiunile și problemele care îi preocupă.

3. Manifestă încredere față de copii și tineri, cultivă-le responsabilitatea, deleghează-le funcții (însărcinări).

4. Dezvoltă tinerilor abilitățile necesare pentru o participare eficientă prin intermediul dialogului, discuției, acumulării experienței practice.

5. Respectă dreptul adolescenților de a greși ca ceva firesc în procesul de dezvoltare.

6. Acordă timp participării. Creează relații de încredere între adult și copil. Instruirea, discuțiile, investigațiile etc. — toate acestea exclud graba.

7. Ține cont de interesele copiilor și ale tinerilor.

8. Fii deschis.

9. Fii onest.

10. Fii democratic [5].

Pentru ca participarea tinerilor la implementarea politicilor/ programelor locale de tineret să fie semnificativă, eficientă, etică, sistematică și durabilă, e necesară respectarea anumitor principii și standarde este esențială.

Conform normelor internaționale, participarea trebuie să fie:

Transparentă și informativă:	Tinerilor trebuie să li se pună la dispoziție informații complete, accesibile, sensibile la diversitate și vârstă privind dreptul acestora de a-și exprima în mod liber opinia, precum și modul în care va avea loc această participare, scopul și impactul lor potențial.
Voluntară:	Tinerii nu ar trebui niciodată să fie constrânși să-și exprime opiniile împotriva dorințelor lor și ar trebui să fie informați că pot înceta să se implice la orice etapă.
Bazată pe respect:	Opiniile tinerilor trebuie să fie tratate cu respect și trebuie să li se ofere posibilitatea de a iniția idei și activități.
Relevantă:	Oportunitățile trebuie să fie disponibile tinerilor pentru a-și exprima punctele de vedere cu privire la aspectele relevante real pentru viața lor și pentru a le permite să-și valorifice cunoștințele, aptitudinile și abilitățile.
Prietenoasă tinerilor:	Lucrul cu tinerii ar trebui adaptat la capacitățile lor. Este necesar să se ia în considerare faptul că tinerii vor avea nevoie de niveluri diferite de sprijin și de forme de implicare, în funcție de vârstă și de capacitățile lor în evoluție.
Incluzivă:	Participarea trebuie să fie incluzivă, să evite modelele de discriminare existente și să încurajeze oportunitățile pentru tinerii marginalizați, inclusiv fete și băieți, de a fi implicați.
Susținută de instruire pentru adulți:	Adulții au nevoie de pregătire, abilități și sprijin pentru a facilita participarea eficientă a tinerilor, pentru a le oferi, de exemplu, abilități de a asculta, de a lucra împreună cu tinerii și de a implica tinerii în mod eficient, în conformitate cu capacitățile lor în evoluție.
Sigură și sensibilă la risc:	În anumite situații, exprimarea punctelor de vedere poate implica riscuri. Adulții au o responsabilitate față de tinerii cu care lucrează și trebuie să ia toate măsurile de precauție pentru a minimiza riscul de expunere la violență, exploatare sau orice altă consecință negativă a participării lor.
Responsabilizează:	Un angajament de urmărire și evaluare este esențial. Tinerii au, de asemenea, dreptul de a li se furniza un feedback clar privind modul în care participarea acestora a influențat orice rezultate.

Participarea contribuie la dezvoltarea personală: tinerii împuterniciți pot deveni avocați activi și eficienți pentru realizarea propriilor drepturi. Tinerii dobândesc abilități, cunoștințe, competențe și încredere prin participare. Participarea duce la o mai bună luare a deciziilor și la rezultate: Adulții nu au întotdeauna o înțelegere suficientă asupra vieții tinerilor, pentru a putea lua decizii informate și eficiente atunci când elaborează legislația, politicile și programele pentru tineri. Tinerii au un set unic de cunoștințe despre viață, nevoile și preocupările lor, împreună cu ideile și punctele de vedere care derivă din experiența lor directă. Deciziile care sunt pe deplin informate despre perspectivele tinerilor vor fi mai relevante, mai eficiente și mai durabile.

Participarea contribuie la dezvoltarea societății civile, toleranța și respectul față de ceilalți: participarea promovează angajamentul civic și cetățenia activă. Prin experiența participării directe în problemele care le privesc, copiii dobândesc capacitatea de a contribui la crearea unor societăți pașnice și democratice care respectă drepturile omului.

Participarea întărește responsabilitatea autorităților: participarea este esențială pentru un proces de consolidare a responsabilității și promovarea bunei guvernări. Este un mijloc prin care guvernele și alte autorități sunt responsabilizați în activitatea lor [7].

Manualul Have your say al Consiliului Europei identifică o serie de beneficii dar și obstacole în ceea ce privește participarea tinerilor. Astfel, pentru ca aceasta să creeze un efect pozitiv, cercetările arată faptul că ea trebuie să țină cont de o serie de factori. Așadar, întrebările pe care ar trebui să ni le punem atunci când suntem implicați în politici publice de tineret ar fi următoarele:

- Face o diferență cu efecte pozitive în viețile tinerilor?
- Face ca tinerii să fie auziți?
- Dezvoltă noi competențe în rândul tinerilor și duce la creșterea încrederii în sine?
- Stimulează tinerii să preia responsabilitatea propriilor acțiuni și să își asume propriile decizii?
- Stimulează și duce la o înțelegere mai profundă a tinerilor cu privire la procesele democratice și modul în care acestea funcționează în viața reală?

- Duce la recunoașterea talentului și potențialului tinerilor de către adulți și îi sprijină să înțeleagă punctul de vedere al tinerilor?
- Crează oportunități pentru transfer de cunoștințe și experiență între generații?
- Face procesul decizional mai reprezentativ?
- Stimulează noi abordări și idei în rezolvarea problemelor locale și regionale?
- valori și obiceiuri diferite ale tinerilor și adulților.

Cei care lucrează la participarea tinerilor se confruntă adeseori cu provocări și obstacole. Astfel de obstacole ar putea să provină din situația generală într-o comunitate, valorile acceptate, chestiuni politice sau motive culturale etc. Cercetătorii și practicienii le menționează pe următoarele:

- diferite stiluri de comunicare;
- niveluri diferite și tipuri de experiență;
- lipsa abilităților;
- sprijin insuficient acordat tinerilor și adulților;
- lipsa de expertiză cu privire la modul în care tinerii să fie implicați într-un mod semnificativ;
- neîncrederea între adulți și tineri;
- stereotipuri negative („toți tinerii sunt ...”, „toți adulții sunt ...”), concepții eronate reciproce și distorsiuni;
- lipsa procedurilor și a politicilor care țin de tineret în cadrul organizațiilor;
- costurile legate de participarea tinerilor;
- lipsa de informație;
- lipsa altor resurse necesare (timp suplimentar, de exemplu);
- fluctuația mare a tinerilor;
- accesibilitatea pentru persoanele cu handicap;
- întâlniri care sunt prea lungi;
- angajamente școlare;
- convingerea că nimic nu se va schimba, chiar dacă participă un tânăr;
- alte interese [4].

Participarea tinerilor în politici publice prezintă numeroase beneficii, însă implicarea lor eficientă necesită abordarea unor întrebări-cheie. Aces-

te întrebări vizează impactul pozitiv în viețile tinerilor, audierea vocii lor, dezvoltarea competențelor și încrederii în sine, stimularea asumării responsabilității și înțelegerea profundă a proceselor democratice. De asemenea, este important să se promoveze recunoașterea talentului și potențialului tinerilor, transferul de cunoștințe între generații, reprezentativitatea procesului decizional și generarea de noi abordări și idei în rezolvarea problemelor comunităților.

Cu toate acestea, există obstacole și provocări în calea participării tinerilor, iar pentru a le depăși este necesară o abordare coordonată și colaborativă între tineri, adulți și organizații implicate în politici publice de tineret. Este esențial să se acorde atenție nevoilor și perspectivelor tinerilor, să li se ofere sprijin și să se creeze un mediu propice pentru implicarea lor activă. Prin înlăturarea obstacolelor, se poate dezvolta o participare autentică și eficientă a tinerilor, contribuind astfel la o societate mai inclusivă și mai democratică.

Democrația participativă poate transforma individul dintr-un cetățean privat, preocupat doar de problemele sale, într-un cetățean public, atent, grijuliu, care îi pasă de ceea ce se întâmplă în jurul său. Democrația participativă în Republica Moldova include trei niveluri:

- participarea cetățenilor la procesul decizional public;
- participarea cetățenilor la administrarea banilor publici;
- consultarea publică a societății civile.

Eficiența democrației participative implică respectarea simultană și obligatorie a principiilor informației, consultării și transparenței procesului decizional. Conceptul de participare al cetățenilor se bazează pe necesitatea de a consulta cetățenii și de a-și exprima opiniile cu privire la deciziile luate la diferite niveluri și de care aceștia pot fi afectați direct sau indirect.

Cauzele unei prezențe slabe a democrației participative în Republica Moldova sunt:

- Lipsa de interes;
- Cultura politică și civică scăzută;
- Migrația;
- Neîncrederea față de schimbare și clasa politică;
- Dezinformarea;
- Dezamăgire în clasa politică / autorități.

Măsurile pentru motivarea și sporirea democrației participative ar putea fi:
- Schimbarea calității clasei politice;
- Dezvoltarea culturii participative în școli, familii, universități, locuri de muncă;
- Stimularea participării active în rândul tinerilor prin informare, educare, motivație, instruire și îndrumare.

Pentru a facilita procesul participativ sunt folosite o gamă largă de metode. Cheia succesului este de a înțelege scopul procesului participativ, specificul contextului local, practica anterioară de succes/insucces. Procesele participative de obicei combină mai multe metode pentru a atinge un scop.

1. Respectarea tuturor actorilor ca bază pentru interacțiune și încredere reciprocă;
2. Respectarea independenței ONG-urilor, chiar și atunci când opiniile lor diferă de cele ale autorităților;
3. Respectarea poziției autorităților publice cu cine se coopereaza la luarea deciziilor;
4. Deschidere, transparență și responsabilitate, ceea ce înseamnă că ar trebui furnizate informații complete și actualizate despre procesul decizional și procedurile de participare către cetățeni;
5. Receptivitate, oferind feedback adecvat, în sensul că informațiile adecvate ar trebui furnizate în timp util, la toate etapele, care să permită un aport substanțial al cetățenilor, începând cu cea mai timpurie etapă posibilă a procesului de luare a deciziilor;
6. Nediscriminarea și incluziunea, astfel încât toate vocile, inclusiv cele ale celor mai puțin privilegiați și cele mai vulnerabile, să fie auzite,și luate în considerare, asigurând utilizarea mijloacelor și canalelor adecvate;
7. Egalitatea de gen și participarea egală a tuturor grupurilor, inclusiv a celor cu interese și nevoi precum tinerii, vârstnicii, persoanele cu dizabilități, minoritățile etc., în sensul că autoritățile publice ar trebui să solicite un aport cât mai larg posibil;
8. Accesibilitatea procesului de participare folosind un limbaj clar și mijloace adecvate de participare, offline sau online și pe orice dispozitiv [3].

Prin implementarea acestor măsuri și prin promovarea democrației participative, Republica Moldova poate consolida angajamentul și implicarea cetățenilor în procesul decizional, contribuind astfel la dezvoltarea societății democratice.

În concluzie, Republica Moldova se află într-un stadiu în care progresul în integrarea europeană este strâns legat de implicarea și voința societății civile de a implementa principiile democrației participative. Pentru a avansa în acest sens, factorii de decizie trebuie să conștientizeze importanța și rolul activ al societății civile în promovarea valorilor democratice și în asigurarea transpunerii acestora în realitate.În același timp, societatea în ansamblu trebuie să fie conștientă de importanța implicării active în viața publică și în procesul decizional. Cetățenii trebuie să-și exercite drepturile și responsabilitățile democratice, să participe la consultări publice, să susțină organizațiile societății civile și să-și exprime opiniile și preocupările în mod constructiv.

Tinerii au un rol important în construirea democrației participative și în alinierea la tendințele de dezvoltare asumate de Uniunea Europeană. Angajarea tinerilor în procesele de luarea a deciziilor sporește calitatea și adecvarea serviciilor livrate la necesitățile reale ale tinerilor, a activităților de interes pentru aceștia și dezvoltarea politicilor în domeniu. Implicarea tinerilor sporește gradul de încredere și transparență și asigură o mai mare receptivitate a politicilor la nevoile tinerilor. Implicarea civică a tinerilor depinde de activitățile organizate care le promovează interesele și îi motivează să producă schimbări. Prin promovarea democrației participative și facilitarea participării tinerilor, Republica Moldova poate consolida democrația și avansa în procesul de integrare europeană, construind o societate mai democratică, mai transparentă și mai prosperă.

Referințe bibliografice:

1. BORCOI M. *Participarea – element cheie al democrației.* Chisinau, 2020. 170 p. [citat 06.06.2023]. Disponibil: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files /migration/md/Brosura_CICDE-Open-Talks.pdf
2. *Cod de bune practici pentru participarea civilă la procesul de luare a deciziilor.* CONF/PLE(2009)CODE1. Adoptat de Conferința ONG-urilor

Internaționale în sesiunea din 1 octombrie 2009. [citat 03.06.2023]. Disponibil: https://rm.coe.int/CoERMPublicCommon_SearchServices_/DisplayDCTMContent?documentId=09000016802eedd3

3. *Democrația participativă la nivel local.* Asociația Europenă pentru Democrație Locală (ALDA).Chisinau, 2020. [citat 10.05.2023]. Disponibil: http://agreed.md/wp-content/uploads/2020/08/brosura_democratie_rocoperta.pdf
4. Have your say - Manual on the revised European Charter on the Participation of Young People in Local and Regional Life, Council of Europe Publishing, European Youth Centre, November 2015, 141p. [citat 10.05.2023], ISBN 978-92-871-8165-7. Disponibil: https://rm.coe.int/16807023e0
5. Iosif Moldovanu, Claudia Coadă, Sergiu Tomșa. *Participarea copiilor și tinerilor(Ghid)* [online]. Chișinău, 2004, Asociația European Youth Exchange, 128 p. [citat 21.05.2023]. Disponibil: https://drepturilecopilului.md/files/publications/Participare_ghid.pdf
6. Jurnalul Oficial al Uniunii Europene. (2015/C 417/02) [citat 21.10.2022] Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=-CELEX:42015Y1215(02)&from=PT
7. Valeriu Dragălin, Ana Indoitu, *Participarea tinerilor în comunitate(Ghid)* [online]. Chișinău, 2019, Consiliul Național al Tinerilor din Moldova, 39 p. [citat 01.06.2023] Disponibil:http://cntm.md/sites/default/files/Ghid%20participarea%20tinerilor%20%5Bprint%5D.pdf